

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સિદ્ધરામા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

કર્ણાટક રાજ્ય

સપ્ટેમ્બર ૧૫, ૨૦૦૬

[અરિજીત પાસાયત અને લોકેશ્વર સિંહ પંતા, ન્યાયમુર્તીશ્રી]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦:

કલમ ૩૨૬/૧૪૯ – કલમ ૩૦૭/૧૪૯ હેઠળની સજા કલમ ૬/૧૪૯ હેઠળની સજામાં ફેરવવામાં આવી – જોકે, સજા ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વધારવામાં આવી – હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, કસ્ટોડિયલ સજામાં ઘટાડો કરવામાં આવ્યો પરંતુ દંડ વધારવામાં આવ્યો.

અપીલકર્તાઓ અને અન્ય ૯ વ્યક્તિઓ પર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩, ૧૪૭, ૩૪૧, ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો. ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નંબર ૧ થી ૬ અને ૮ થી ૧૩ ને દોષિત ઠેરવ્યા અને દરેકને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩, ૧૪૭ અને ૩૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓના સંબંધમાં એક વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારી, અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાના સંબંધમાં, દરેકને બે વર્ષની સખત કેદની સજા અને રૂપિયા ૫૦૦/- નો દંડ ભરવાનો આદેશ કર્યો, જેની ચૂકવણી ન કરવા બદલ વધારાની સજાની શરત હતી. આ ચુકાદાને આરોપીઓ અને રાજ્ય બંને દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે આરોપીઓએ દોષિત ઠેરવવા અને સજાને પડકારી, બીજી તરફ રાજ્યએ સજા વધારવા માટે પ્રાર્થના કરી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩, ૧૪૭ અને ૩૪૧ સંબંધિત ગુનાના સંબંધમાં લાદવામાં આવેલી દોષિતતા અને સજાને કાયમ રાખતા, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ ની દોષિતતાને કલમ ૩૨૬ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૯ માં ફેરવવામાં આવી હતી અને રૂપિયા ૫૦૦/- ના દંડ સાથે આઠ વર્ષની સખત કેદની સજા હાઈકોર્ટ દ્વારા યોગ્ય માનવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાઓ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે ફરિયાદી પક્ષનું સંસ્કરણ એવું છે કે આક્ષેપો રાજકીય મતભેદો પર આધારિત હતા, ત્યારે સજા ગુનાના સ્વરૂપના અત્યંત અસમાન છે.

પ્રતિવાદી-રાજ્ય વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ એવો કેસ છે કે જેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે. ૫ થી વધુ આરોપીઓ સંડોવાયેલા હતા. તેમના મતે સજા ઉદાર છે.

અપીલને બરતરફ કરતાં, કોર્ટે

જણાવ્યું કે, ૧.૧અપૂરતી સજા લાદવા માટે અનુચિત સહાનુભૂતિ કાયદાની અસરકારકતામાં લોકોના વિશ્વાસને નબળી પાડવા માટે ન્યાય પ્રણાલીને વધુ નુકસાન પહોંચાડશે અને સમાજ આવા ગંભીર જોખમો હેઠળ લાંબા સમય સુધી ટકી શકશે નહીં. તેથી, દરેક અદાલતની ફરજ છે કે તે ગુનાની પ્રકૃતિ અને જે રીતે તેને ચલાવવામાં આવ્યો હતો અથવા આચરવામાં આવ્યો હતો વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય સજા આપે. [૨૮૧- ઇ, એફ]

સેવક પેરમલ વગેરે વિરુદ્ધ તમિલ નાયડુ રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૯૧) એસસી ૧૪૬૩, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૨.ગુના માટે ન્યાયી અને યોગ્ય સજા નક્કી કરવા માટે, દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર યોગ્ય વિચારણા કરવી પડશે, ગુના તરીકે જે

ઉશ્કેરણીજનક અને ઘટાડતા પરિબળો અને સંજોગો આચરવામાં આવ્યા છે તેના આધારે અદાલત દ્વારા નિષ્પક્ષ રીતે ખરેખર સુસંગત સંજોગોના આધારે નાજુક રીતે સંતુલિત થવું પડશે. [૨૮૨- ડી , ઇ]

ડેનિસ કાઉન્સેલ એમસીજીડાઉથા વિ. સ્ટેટ ઓફ કેલિફોર્નિયા:૪૦૨
યુએસ ૧૮૩:૨૮ એલ. ડી. ૨ડી ૭૧૧, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૩.ઘણા ક્રિસ્ટિયનમાં સામાજિક વ્યવસ્થા પર તેની અસરને ધ્યાનમાં લીધા વિના સજા લાદવી એ વાસ્તવમાં નિર્ણયક ક્વાયત હોઈ શકે છે. ગુનાની સામાજિક અસર, દા. ત. જ્યાં તે માદક દ્રવ્યો અથવા માદક પદાર્થો સાથે સંબંધિત ગુનાઓ સાથે સંબંધિત છે, જે માત્ર સ્વાસ્થ્યના માળખા પર જ નહીં પરંતુ સામાજિક વ્યવસ્થા અને જાહેર હિત પર પણ મોટી અસર કરે છે, તેની દૃષ્ટિ ગુમાવી શકાતી નથી અને તેના માટે અનુકરણીય સારવારની જરૂર પડે છે. આવા ગુનાઓના સંદર્ભમાં અલ્પ સજાઓ લાદીને અથવા માત્ર સમય વીતી જવાને કારણે અથવા વ્યક્તિગત અસુવિધાને કારણે ખૂબ સહાનુભૂતિપૂર્ણ દૃષ્ટિકોણ રાખીને કોઈપણ ઉદાર વલણ લાંબા ગાળે પરિણામ મુજબ પ્રતિકૂળ હશે અને સામાજિક હિતની વિરુદ્ધ હશે, જેની સંભાળ લેવાની જરૂર છે અને સજા પ્રણાલીમાં આંતરિક નિવારણ દ્વારા મજબૂત કરવાની જરૂર છે. [૨૮૩-એ-સી |

ધનન્જય ચેટર્જી વિ. સ્ટેટ ઓફ ડબલ્યુ. બી., [૧૯૯૪] ૨ એસ. સી. સી.
૨૨૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૪.ન્યાયની માંગ છે કે અદાલતોએ ગુનાને અનુરૂપ સજા લાદવી જોઈએ જેથી અદાલતો ગુના પ્રત્યેની જાહેર ધિક્કારને પ્રતિબિંબિત કરે. અદાલતે માત્ર ગુનેગારના અધિકારોને જ નહીં, પરંતુ ગુનાના પીડિતના અને સમગ્ર સમાજના અધિકારોને પણ યોગ્ય સજા લાદવાનો વિચાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ. [૨૮૩- ડી , ઇ].

ભારત સંઘ વિ. કુલદિપ સિંહ, [૨૦૦૪] ૨ એસસીસી ૫૯૦; અબુ રામ વિ. મુકના અને અન્ય, [૨૦૦૫] ૧૦ એસસીસી ૫૯૭ અને શૈલેશ જસવંતભાઈ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, [૨૦૦૬] ૨ એસસીસી ૩૫૯ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:ફોજદારી અપીલ નંબર ૯૫૯/ ૨૦૦૬

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૮/૨૦૦૦ માં બેંગલોર ખાતે કાર્ણટક હાઈકોર્ટના ૧૫.૧૨.૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને અંતિમ આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ તરફથી મોહન વી. કટારકી અને જાવેદ મહમૂદ રાવ.

પ્રતિવાદી માટે સંજય આર. હેગડે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમુર્તી અરિજિત પાસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. લીવ મંજૂર.

અપીલકર્તાઓ કર્ણાટક હાઈકોર્ટના ડિવિઝન બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવે છે, જેમાં અપીલકર્તા નં. ૧ ને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં 'આઈપીસી ') ની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૨૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે. દરેક આરોપી અપીલકર્તાને ૮ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ.૫૦૦/- નો દંડ ભરવાની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાઓ અને અન્ય ૯ વ્યક્તિઓ પર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩, ૧૪૭, ૩૪૧, ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો. ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નંબર ૧ થી ૬ અને ૮ થી ૧૩ ને દોષિત ઠેરવ્યા અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૩, ૧૪૭ અને ૩૪૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓના સંબંધમાં દરેકને એક વર્ષની સખત કેદની સજા અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાના સંબંધમાં, દરેકને બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ.૫૦૦/- નો દંડ ભરવાનો આદેશ કર્યો, જેમાં ચૂકવણી ન કરવા બદલ વધારાની સજાની શરત હતી. ટ્રાયલ કોર્ટને એવું જાણ કરવામાં આવ્યું હતું કે આરોપી નંબર ૭ કેસ ચાલતો હતો તે દરમિયાન મૃત્યુ પામ્યો હતો. આ ચુકાદાને આરોપીઓ અને રાજ્ય બંને દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે આરોપીઓએ દોષિત ઠેરવવા અને સજા પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો, બીજી તરફ રાજ્યએ સજા વધારવા માટે પ્રાર્થના કરી. અપીલોનો ઉપર જણાવ્યા મુજબ નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

સંક્ષિપ્તમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

ટી. કુમાર (ઈજાગ્રસ્ત/પી.ડબ્લ્યુ.૭) એ અન્નેચાકનાહલીના રહેવાસી છે. તેમની પત્નીએ તેમની દીકરીને તેમના સસરાના ઘરે, કે.આર. નગર તાલુકાના આરમ્બલ્લી ગામમાં, છોડી દીધી હોવાથી, તેઓ બાળકને લાવવા માટે ૭.૫.૧૯૯૦ ના રોજ તેમના સસરાના ઘરે ગયા. ૮.૫.૧૯૯૦ ના રોજ તેઓ ત્યાં રોકાયા અને ૯.૫.૧૯૯૦ ના રોજ તેઓ તેમના બાળક સાથે તેમના ગામ અન્નેચાકનાહલી પાછા ફરી રહ્યા હતા. તેમના સાળા-પુટ્ટસ્વામી (પી.ડબ્લ્યુ.૪) તેમની સાથે હતા. જ્યારે તેઓ હોસા અગ્રહાર રેલવે સ્ટેશન પાસે આવ્યા, ત્યારે પુટ્ટસ્વામી ટિકિટ ખરીદવા માટે આગળ વધ્યા. જ્યારે કુમાર હોસા અગ્રહાર રેલવે સ્ટેશનમાં સિગ્નલ કેબિન પાસે પહોંચ્યા, ત્યારે તેમણે બધા આરોપીઓને સિગ્નલ કેબિન પાસે ઉભેલા જોયા. તેઓ પાસે કુહાડીઓ હતી. જ્યારે તેમણે કુમારને બાળક સાથે જોયા, ત્યારે તેઓ અચાનક આવ્યા અને તેમને ઘેરી લીધા અને તેઓ ટ્રેનમાં ચઢે તે પહેલા, આરોપી નં. ૧ અને ૨ એ કુહાડી વડે કુમારના જમણા હાથ પર ઘા કર્યો જેના કારણે, કુમારને ઈજા થઈ અને તેમની એક આંગળી કપાઈ ગઈ. તેમણે પોતાના બાળકને છોડી દીધો, જેને આરોપી નં. ૧૧ રામકૃષ્ણ દ્વારા છીનવી લેવામાં આવ્યો. પછી બધા આરોપીઓએ સાથે મળીને કુમારને પકડ્યો અને તેમને થોડા અંતર સુધી ખેંચી ગયા અને રેલવે કેબિનથી લગભગ ૫૦ થી ૬૦ ફૂટના અંતરે આવેલા હેજ્સ પાસે, તેઓએ તેમના પર હુમલો કરવાનું શરૂ કર્યું. તેમના ડાબા પગને હુમલાથી ગંભીર રીતે કચડી નાખવામાં આવ્યો હતો અને

કુમારને તેમના જમણા પગ અને શરીરના અન્ય ભાગો પર પણ હુમલાને કારણે ઈજાઓ થઈ હતી. તે દરમિયાન, પુટ્ટસ્વામી (પી.ડબ્લ્યુ.૪), જે ટિકિટ ખરીદીને પાછા ફર્યા હતા અને નિરુપનીગૌડા (પી.ડબ્લ્યુ.૩) અને જયભારથી (પી.ડબ્લ્યુ.૧), જેઓ તે સમયે રેલવે સ્ટેશને આવેલી ટ્રેનમાં આવ્યા હતા, તેમણે આ ઘટના જોઈ. જ્યારે નિર્વાનેગૌડા (પી.ડબ્લ્યુ.૩) અને પુટ્ટસ્વામી (પી.ડબ્લ્યુ.૪) એ કુમારને બચાવવા માટે આરોપીઓ પાસે જવાનો પ્રયાસ કર્યો, ત્યારે તેમને આરોપીઓ દ્વારા ધમકાવવામાં આવ્યા. તે દરમિયાન, ટ્રેન રેલવે સ્ટેશન છોડીને જતી રહી હતી અને આરોપીઓ તે જગ્યા છોડીને ભાગી ગયા. કુમાર ગંભીર રીતે ઈજાગ્રસ્ત થયા હતા. પુટ્ટસ્વામીએ અન્ય લોકોને કુમારની સંભાળ રાખવા માટે છોડીને, બાળકને લીધું અને કુમારના સસરા-રાજેગૌડા (પી.ડબ્લ્યુ.૫) ને જાણ કરવા માટે તેમના ગામ ગયા. કાર્તિકેયન, રેલવે સ્ટેશન માસ્ટર (પી.ડબ્લ્યુ.૧૭), જેમને તે સમયે હુમલા વિશે જાણ થઈ હતી, તેઓ ઘટનાસ્થળે આવ્યા. જ્યારે રાજેગૌડા અને અન્નેગૌડાએ તેમને ખાતરી આપી કે તેઓ ઈજાગ્રસ્તને હોસ્પિટલમાં ખસેડશે અને પોલીસને પણ જાણ કરશે, ત્યારે તેઓ ઓફિસમાં પાછા ફર્યા. એક ટેમ્પોમાં, ઈજાગ્રસ્તને ભેર્યા કિલનિકમાં ખસેડવામાં આવ્યા. ત્યાં ઈજાગ્રસ્તની સારવાર માટે પૂરતી સુવિધા ન હોવાથી, તેમને કે.આર. નગર હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યા. ત્યાં, તેમને ઈજાગ્રસ્તને કે.આર. હોસ્પિટલ, મૈસૂરમાં લઈ જવાની સલાહ આપવામાં આવી અને, તેથી, ઈજાગ્રસ્તને ત્યાં લઈ જવામાં આવ્યા. ડો. બી. સુહાસિની, કે.આર. હોસ્પિટલમાં આસિસ્ટન્ટ સર્જન (પી.ડબ્લ્યુ.૧૮) એ લગભગ ૧૨ વાગ્યે કુમારની તપાસ કરી

અને સારવાર આપી. તે દરમિયાન, કુચેલા શેઢી જેઓ સાલિગ્રામ પોલીસ સ્ટેશનના એસ.એચ.ઓ. (પી.ડબ્લ્યુ.૧૩) હતા, તેઓ હોસ્પિટલમાં આવ્યા. તેઓ કુમારનું નિવેદન લઈ શક્યા નહીં, કારણ કે કુમાર કટોકટીની સારવાર લઈ રહ્યા હતા. સારવાર પછી તરત જ, લગભગ ૪.૦૦ વાગ્યે પી.ડબ્લ્યુ.૧૩ એ કુમારનું નિવેદન નોંધ્યું. તેના આધારે, ડી.વી. સુરેશ (પી.ડબ્લ્યુ.૧૬), જે સાલિગ્રામ પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. (પી.ડબ્લ્યુ.૧૬) હતા, તેમણે ક્રાઈમ નંબર ૧૪/૧૯૯૦ માં કેસ દાખલ કર્યો અને એફઆઈઆર અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને મોકલી. તેઓ ઘટનાસ્થળે ગયા અને એક્સ.પી.પ મુજબ સ્થળ મહજર કર્યો. તેમણે આરોપીઓને પકડવા માટે પણ પગલાં લીધા જેઓ ફરાર હોવાનું જણાયું હતું. આરોપી નં. ૧ થી ૪ ને ૧૯.૭.૧૯૯૦ ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી અને તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલી સ્વૈચ્છિક માહિતી પર, હુમલા માટે આરોપીઓ દ્વારા કથિત રીતે ઉપયોગમાં લેવાયેલી કુહાડીઓ મળી આવી. આરોપી નં. ૫ અને ૬ ની ૨૮.૭.૧૯૯૦ ના રોજ અને આરોપી નં. ૭ ની ૨૭.૩.૧૯૯૧ ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી. અન્ય આરોપીઓ ફરાર હોવાનું જણાયું હતું. સારવાર છતાં, કુમારના ડાબા પગને બચાવી શકાયો નહીં અને તે સમયે સેટ થયેલા ગેંગરીનને કારણે તેને કાપી નાખવો પડ્યો. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, એક ચાર્જશીટ બધા આરોપીઓ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી જેમાં આરોપી નં. ૧૧ ફરાર હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. બાદમાં આરોપી નં. ૧૧ રામકૃષ્ણની ધરપકડ કરવામાં આવી અને તેની વિરુદ્ધ નોંધાયેલા અલગ કેસની પણ એસ.સી. નંબર ૧૦૯/૧૯૯૦ સાથે ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી.

આરોપી વ્યક્તિઓએ પોતાને નિર્દોષ જાહેર કર્યા. આરોપો સ્થાપિત કરવા માટે, ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા ૨૦ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી. પી.ડબ્લ્યુ. ૧ અને ૩ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ છે અને પી.ડબ્લ્યુ. ૭ ઈજાગ્રસ્ત હતા. પી.ડબ્લ્યુ. ૨, ૫, ૯ અને ૧૭ ઘટના બન્યા પછી તરત જ ઘટનાસ્થળે ગયા. પી.ડબ્લ્યુ. ૫ ની તપાસ હેતુ સાબિત કરવા માટે કરવામાં આવી હતી. પી.ડબ્લ્યુ. ૧૮ એ ડૉક્ટર હતા જેમણે ઈજાગ્રસ્તની તપાસ કરી હતી. આરોપી વ્યક્તિઓએ પોતાની નિર્દોષતાનો દાવો કર્યો અને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં 'સી.આર.પી.સી.') ની કલમ ૩૧૩ મુજબ તેમની તપાસમાં, ખોટા આરોપોનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપી નં. ૧૧ એ પોતાને ડી.ડબ્લ્યુ.૧ તરીકે તપાસ્યા હતા જેથી ગેરહાજરીનો દાવો સ્થાપિત કરી શકાય.

સાક્ષીઓ અને ઈજાગ્રસ્તના પુરાવાઓ પર વિચાર કરતા, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીઓની વાત આરોપી નંબર ૧, ૨, ૬ અને ૯ ના સંબંધમાં વિશ્વસનીય માની પરંતુ બાકીના આરોપીઓ પર દોષારોપણ કરવા માટે પુરાવા અપૂરતા જણાયા. ઉપર જણાવ્યા મુજબ દોષિતતા અને સજા તે મુજબ નોંધવામાં આવી.

દોષિત આરોપી વ્યક્તિઓએ અપીલ (ક્રિમિનલ અપીલ નં..૮૮૮ ૨૦૦૦) દાખલ કરી હતી જ્યારે કર્ણાટક રાજ્યએ સજામાં વધારો કરવા અને નિર્દોષ જાહેર કરવાના નિર્ણયને રદ કરવા માટે ક્રિમિનલ અપીલ નં..૧૨/૨૦૦૧ દાખલ કરી હતી. વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે બંને અપીલને આંશિક રીતે મંજૂરી આપી હતી. કલમ ૧૪૩,૧૪૭ અને ૩૪૧ સાથે સંબંધિત ગુનાના સંદર્ભમાં

લાદવામાં આવેલી સજા અને કલમ ૧૪૯ આઈ. પી. સી. સાથે વાંચી શકાય તેવી સજા અને પરિણામી સજાને જાળવી રાખતી વખતે કલમ ૧૪૯ આઈ. પી. સી. સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૦૭ની દ્રષ્ટિએ દોષિત ઠેરવવામાં આવેલી કલમને બદલીને કલમ ૧૪૯ આઈ. પી. સી. સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૨૬ કરવામાં આવી હતી અને ૮ વર્ષની સખત કેદની સજા અને રૂ.૫૦૦/- નો દંડ યોગ્ય માનવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટની જેમ આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદામાં દખલ કરી ન હતી.

હાલની અપીલ આરોપી વ્યક્તિઓ ૧,૨,૬ અને ૮ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. અપીલના સમર્થનમાં વિવિધ મુદ્દાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હોવા છતાં, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સજા આચરવામાં આવેલા ગુનાની પ્રકૃતિ સાથે અત્યંત અસંગત છે. ફરિયાદી પક્ષનું નિવેદન પોતે જ એવી અસર કરે છે કે આરોપો રાજકીય મતભેદો પર આધારિત હતા.

પ્રતિવાદી-રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે બીજી તરફ હાઈકોર્ટના ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું અને રજૂઆત કરી કે આ એવો કેસ છે કે જેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે. ૫ થી વધુ આરોપીઓ સંડોવાયેલા હતા અને હકીકતમાં સમગ્ર ઘટનાના મુખ્ય ખેલાડીઓમાંથી એક એટલે કે એ-૭ નું મૃત્યુ થયું હતું. તેમના મતે સજા ઉદાર છે.

કાયદો સામાજિક હિતોનું નિયમન કરે છે, વિરોધાભાસી દાવાઓ અને માંગણીઓની મધ્યસ્થી કરે છે. નિઃશંકપણે, એક આંતરસાંસ્કૃતિક સંઘર્ષ છે જ્યાં જીવંત કાયદાએ નવા પડકારોનો જવાબ શોધવો જ જોઈએ અને પડકારોનો સામનો કરવા માટે અદાલતોએ સજા પ્રણાલીને ઘડવી જરૂરી છે. અરાજકતાનો ચેપ સામાજિક વ્યવસ્થાને નબળી પાડશે અને તેને ખંડેરમાં મૂકી દેશે. ફીડમેને તેમના "લો ઇન ચેન્જિંગ સોસાયટી" માં જણાવ્યું હતું કે, "ફોજદારી કાયદાની સ્થિતિ હજુ પણ એવી જ છે જેવી તે સમાજની સામાજિક ચેતનાનું નિર્ણાયક પ્રતિબિંબ હોવું જોઈએ". તેથી, સજા પ્રણાલીના સંચાલનમાં, કાયદાએ તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સના આધારે સુધારાત્મક મશીનરી અથવા નિવારણ અપનાવવું જોઈએ. કુશળ મોડ્યુલેશન દ્વારા સજાની પ્રક્રિયા જ્યાં હોવી જોઈએ ત્યાં કડક હોવી જોઈએ, અને જ્યાં તેની જરૂર હોય ત્યાં દયા સાથે સ્વભાવ કરવો જોઈએ. દરેક કેસમાં હકીકતો અને આપેલ સંજોગો, ગુનાનું સ્વરૂપ, જે રીતે તેનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું અને આચરવામાં આવ્યું હતું, ગુનાનો હેતુ, આરોપીનું વર્તન અને અન્ય તમામ હાજર સંજોગો એ સુસંગત તથ્યો છે જે વિચારણાના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરશે.

અપૂરતી સજા લાદવા માટે અનુચિત સહાનુભૂતિ કાયદાની અસરકારકતામાં લોકોના વિશ્વાસને નબળી પાડવા માટે ન્યાય પ્રણાલીને વધુ નુકસાન પહોંચાડશે અને સમાજ આવા ગંભીર જોખમો હેઠળ લાંબા સમય સુધી ટકી શકશે નહીં. તેથી, દરેક અદાલતની ફરજ છે કે તે ગુનાની પ્રકૃતિ અને જે રીતે તેને ચલાવવામાં

આવ્યો હતો અથવા આચરવામાં આવ્યો હતો વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય સજા આપે. આ અદાલત દ્વારા સેવકા પેરુમલ વગેરે વિરુદ્ધ તમિલ નાચ્ડુ રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૯૧) એસસી ૧૪૬૩ માં આ સ્થિતિ સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં આવી હતી.

ફોજદારી કાયદો સામાન્ય રીતે દરેક પ્રકારના ગુનાહિત આચરણની ગુનાહિતતા અનુસાર જવાબદારી નક્કી કરવાના પ્રમાણસરતાના સિદ્ધાંતને વળગી રહે છે. તે સામાન્ય રીતે દરેક કેસમાં સજા સુધી પહોંચવા માટે ન્યાયાધીશને કેટલાક નોંધપાત્ર વિવેકાધિકારની મંજૂરી આપે છે, કદાચ એવી સજાઓની પરવાનગી આપવા માટે જે દરેક કેસના વિશેષ તથ્યો દ્વારા ઉભા થતી ગુનાહિતતાની વધુ સૂક્ષ્મ વિચારણાઓને પ્રતિબિંબિત કરે છે. ન્યાયાધીશો સારૂપે સમર્થન આપે છે કે સજા હંમેશા ગુનાને અનુરૂપ હોવી જોઈએ; છતાં વ્યવહારમાં સજાઓ મોટાભાગે અન્ય વિચારણાઓ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે. ક્યારેક ગુનેગારની સુધારણાની જરૂરિયાતો સજાને યોગ્ય ઠેરવવા માટે રજૂ કરવામાં આવે છે. ક્યારેક તેને સમાજથી દૂર રાખવાની ઇચ્છનીયતા, અને ક્યારેક તેના ગુનાના દુઃખદ પરિણામો પણ. અનિવાર્યપણે આ વિચારણાઓ સજાના આધાર તરીકે યોગ્ય બદલાવથી વિચલનનું કારણ બને છે અને સ્પષ્ટ અન્યાયના કેસો બનાવે છે જે ગંભીર અને વ્યાપક છે.

ગુના અને સજા વચ્ચેનું પ્રમાણ એ સિદ્ધાંતમાં આદરણીય ધ્યેય છે, અને ખોટી કલ્પનાઓ હોવા છતાં, તે વાક્યોના નિર્ધારણમાં મજબૂત પ્રભાવ ધરાવે છે.

તમામ ગંભીર ગુનાઓને સમાન ગંભીરતા સાથે સજા કરવાની પ્રથા હવે સુસંસ્કૃત સમાજમાં અજાણી છે, પરંતુ પ્રમાણસરતાના સિદ્ધાંતથી આટલું આમૂલ વિચલન તાજેતરના સમયમાં જ કાયદામાંથી ગાયબ થઈ ગયું છે. અત્યારે પણ એક ગંભીર ઉદ્ધંધન માટે સખત સજાઓ લાદવામાં આવે છે. કોઈપણ ગંભીર ગુના માટે સૌથી વધુ ગંભીર દંડ કરતાં ઓછી કોઈપણ વસ્તુને સહનશીલતાનું એક માપ માનવામાં આવે છે જે અયોગ્ય અને અવિવેકી છે. પરંતુ હકીકતમાં, જ્યારે તે ગુનાના પ્રમાણની બહાર હોય ત્યારે સજાને અન્યાયી બનાવે છે તે વિચારણાઓ સિવાય, સમાન રીતે અપ્રમાણસર સજાના કેટલાક ખૂબ જ અનિરૂપણીય વ્યવહારુ પરિણામો હોય છે.

કોઈ ગુના માટે યોગ્ય અને ઉચિત સજા નક્કી કરવા માટે, દરેક કેસના તથ્યો અને સંજોગોને યોગ્ય ધ્યાન આપ્યા બાદ, ગુનો જે સંજોગોમાં આચરવામાં આવ્યો હોય તેવા વધારતા અને ઘટાડતા પરિબલો અને સંજોગોને અદાલત દ્વારા નિષ્પક્ષ રીતે વાસ્તવિક સંબંધિત સંજોગોના આધારે નાજુક રીતે સંતુલિત કરવાના હોય છે. સંતુલનનું આપું કાર્ય ખરેખર એક મુશ્કેલ કાર્ય છે. ડેનિસ કાઉન્સિલ એમસીજીડૌથા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેલિફોર્નિયા: ૪૦૨ યુએસ ૧૮૩: ૨૮ એલ.ડી. ૨ડી ૭૧૧ માં ખૂબ જ યોગ્ય રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈ પણ નિર્દોષ પ્રકૃતિનું ફોર્મ્યુલા શક્ય નથી જે ગુનાની ગંભીરતાને અસર કરી શકે તેવા સંજોગોની અનંત વિવિધતામાં યોગ્ય અને ઉચિત સજા નક્કી કરવા માટે એક વાજબી માપદંડ પ્રદાન કરશે. ગુનાની ગંભીરતાના વિચારણા માટે સંબંધિત

વિવિધ સંજોગોનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવા માટે વાજબી માપદંડ પ્રદાન કરી શકે તેવા કોઈ પણ નિર્દોષ ફોર્મ્યુલાના અભાવમાં, દરેક કેસના તથ્યોમાં વિવેકાધીન ચુકાદો, એ જ એકમાત્ર રસ્તો છે જેના દ્વારા આવા ચુકાદાને સમાન રીતે અલગ પાડી શકાય.

તેનો ઉદ્દેશ સમાજની રક્ષા કરવાનો અને યોગ્ય સજા લાદીને કાયદાના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશને હાંસલ કરવામાં ગુનેગારને રોકવાનો હોવો જોઈએ. એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે અદાલતો સજા આપવાની પ્રણાલીનું સંચાલન કરશે જેથી એવી સજા લાદવામાં આવે જે સમાજના અંતઃકરણને પ્રતિબિંબિત કરે અને સજા આપવાની પ્રક્રિયા જ્યાં હોવી જોઈએ ત્યાં કડક હોવી જોઈએ.

ઘણા કિસ્સાઓમાં સામાજિક વ્યવસ્થા પર તેની અસરને ધ્યાનમાં લીધા વિના સજા લાદવી એ વાસ્તવમાં નિર્રર્થક કવાયત હોઈ શકે છે. ગુનાની સામાજિક અસર, દા. ત. જ્યાં તે માદક દ્રવ્યો અથવા મનોદૈહિક પદાર્થો સાથે સંબંધિત ગુનાઓ સાથે સંબંધિત છે, જે માત્ર આરોગ્યના માળખા પર જ નહીં પરંતુ સામાજિક વ્યવસ્થા અને જાહેર હિત પર પણ મોટી અસર કરે છે, તેની દૃષ્ટિ ગુમાવી શકાતી નથી અને તેના માટે અનુકરણીય સારવારની જરૂર પડે છે. અલ્પ સજાઓ લાદીને. અથવા માત્ર સમય વીતી જવાને કારણે અથવા આવા ગુનાઓના સંદર્ભમાં વ્યક્તિગત અસુવિધાને કારણે ખૂબ સહાનુભૂતિપૂર્ણ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવાથી કોઈપણ ઉદાર વલણ લાંબા ગાળે પરિણામ મુજબ

પ્રતિકૂળ અને સામાજિક હિતની વિરુદ્ધ હશે, જેની સજા પ્રણાલીમાં આંતરિક નિવારણ દ્વારા કાળજી લેવાની અને મજબૂત કરવાની જરૂર છે.

ધનજ્યોય ચેટર્જી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ડબલ્યુ. બી., [૧૯૯૪] ૨ એસ. સી. સી. ૨૨૦ માં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે આઘાતજનક રીતે મોટી સંખ્યામાં ગુનેગારોને સજા આપવામાં આવતી નથી, જેનાથી ગુનેગારોને વધુને વધુ પ્રોત્સાહન મળે છે અને આખરે વ્યવસ્થાની વિશ્વસનીયતાને નબળી પાડીને ન્યાયને નુકસાન થાય છે. યોગ્ય સજા લાદવી એ એવી રીત છે જેમાં કોર્ટ ગુનેગાર સામે ન્યાય માટે સમાજના પોકારનો જવાબ આપે છે. ન્યાયની માંગ છે કે અદાલતોએ ગુનાને અનુરૂપ સજા આપવી જોઈએ જેથી અદાલતો ગુનાની જાહેર નફરતને પ્રતિબિંબિત કરે. અદાલતે યોગ્ય સજા લાદવાની વિચારણા કરતી વખતે માત્ર ગુનેગારના અધિકારોને જ નહીં પરંતુ ગુનાનો ભોગ બનેલા લોકોના અધિકારો અને સમાજને પણ ધ્યાનમાં રાખવો જોઈએ. (જુઓ ભારત સંઘ વિ. કુલદિપ સિંહ, [૨૦૦૪] ૨ એસસીસી ૫૯૦, અબુ રામ વિ. મુકના અને અન્ય, [૨૦૦૫] ૧૦ એસસીસી ૫૯૭ અને શૈલેશ જસવંતભાઈ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, [૨૦૦૬] ૨ એસસીસી ૩૫૯).

આચરવામાં આવેલો ગુનો ચોક્કસપણે ભયાનક છે, પરંતુ રાજ્ય સરકારે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૦૭માંથી આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૪૯ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૨૬માં દોષિત ઠેરવવામાં આવેલા ફેરફાર પર સવાલ ઉઠાવ્યો નથી.

પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને કસ્ટોડિયલ સજાને ઘટાડીને પાંચ વર્ષ કરવી યોગ્ય રહેશે પરંતુ દરેક અપીલકર્તાના સંદર્ભમાં દંડને વધારીને રૂ.૨૦,૦૦૦/- કરવામાં આવશે. જો દંડની રકમ બે મહિનાની અંદર જમા કરવામાં નહીં આવે, તો ડિફોલ્ટ કસ્ટોડિયલ સજા બે વર્ષની હશે. જો રકમ જમા કરવામાં આવે તો જમા કરાવેલી રકમનો ૩ ચતુર્થાંશ હિસ્સો જમા થયાના એક મહિનાની અંદર પીડિત પીડબ્લ્યુ-૭ને ચૂકવવામાં આવશે.

સજામાં ઉપરોક્ત ફેરફાર સાથે, અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલ બરતરફ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.